

Ordføreren for Forslagsstillerne (P. Christensen). Det erkendes fra alle Sider, og jeg vil sige heldigvis, at den Opgave at skaffe vore fattige Landarbejdere Jord paa rimelige Vilkaar er en Samfundsopgave af allerstørste Betydning, og samtidig med, at denne Opgave vokser sin stille og sikre Vækst i Befolkningen, hvad jeg føler mig overbevist om, at den gør, mente vi Forslagsstillerne derfor, at det vilde være rigtigt jævnsides hermed at tage den Opgave op, som indeholdes i det forelagte Lovforslag. Dette Forslag kan jo væsentlig deles i to Dele. Sidste Gang, det var fremme her i Folketinget, faldt det nærmere i 3 Hovedafsnit, og det, som da vakte den største Modstand hos den daværende Minister, var Lovforslagets første Afsnit, som indeholdt Bestemmelser sigtende til at bevare de bestaaende Husmandsbrug. Da vi, som jeg bemærkede ved Forelæggelsen, nu have faaet Løven af 1897 om Udstykning og Sammenlægning, vilde vi foreløbig afvente at se, hvorledes denne Lov virker, og have derfor fjernet de Bestemmelser, der sigtede til at bevare bestaaende Husmandsbrug, hvilke sidste Gang vare optagne i Forslaget. Jeg haaber, at det vil være lettere nu, da dette Afsnit er fjernet, at føre Lovforslaget igennem. Nu er det nærmest delt i to Hovedpunkter, nemlig om Erstatning for udførte Forbedringer under Fæste- og Lejemaalet og om længere Lejemaal. Som Forholdet er nu, er det saaledes, at det mange Gange er vanskeligt for den paagældende Lejehusmand at vide, om han kommer til at høste den Sæd, han selv saar, idet han kan opsiges til at fraflytte Huset med $\frac{1}{2}$ Aars Varsel til 1ste Maj. Man vil se, at han, naar han — saaledes som enhver praktisk Landmand gør — har saaet sin Sæd inden 1ste November, ikke ved, om han ikke den 1ste November har Opsigelsen og ikke kommer til at høste, hvad han selv har saaet. Saadanne Forhold bringe i højeste Grad Usikkerhed til Stede og hemmer den private Foretagsomhed næsten mere end alt andet, og derfor er det, vi her i Lovforslaget have foreslaaet et længere Lejemaal. Vi have foreslaaet 12 Aar, men om man mener, dette skulde være Grænsen, eller om man vil gaa højere op eller lidt længere ned, kan jo være Genstand for Forhandling. Det, der er Hovedsagen for os, er at komme bort fra disse fortvivlede Forhold paa dette Omraade og faa indført længere Lejemaal. Samtidig med, at vi forsøge at komme frem ad denne Vej, have vi ment det rigtigt at fastsætte, at Leje-

husmænd, naar de fratræde Fæstet eller Lejemaalet, faa Erstatning for de Forbedringer, de have udført paa Huset eller paa Lodden. Med den Usikkerhed, der nu er til Stede, vide hverken Lejehusmændene eller Fæsterne, om der vanker nogen Erstatning for, hvad de have udført af Forbedringer paa Hus eller Jord, naar de fraflytte. Det er dette, jeg mener, der hemmer Foretagsomheden og bringer Usikkerhed ind i disse Forhold; men er der paa den anden Side noget, som giver Lyst til at arbejde, fremmer Fliden og Nøjsomheden og giver Haab og Fortrøstning til Fremtiden, tror jeg, at man vil indrømme, at det er dette, at man har den Fornemmelse, at man har Foden under eget Bord; det er henimod dette, vi have stræbt efter at gøre noget ved dette Forslag. Da dette Forslag saa ofte har været fremme her i Tinget, skal jeg ikke komme ind paa dets Enkeltheder, men slutte med at udtale det Haab, at man vil lade denne Opgave gaa jævnsides med den anden vigtige Samfundsopgave at skaffe Jord til Landarbejderne paa rimelige Vilkaar. Naar vi tale herom, er der ingen Røster, der hæve sig til Fordel for Fæste- og Lejemaalsforholdet, som vi tænke, at man kunde tage sig af igennem et Forslag som dette, men saa tales der kun om et Ejendomsforhold, Statsfæste eller offentligt Fæste. Deri ligger, mener jeg, en Indrømmelse af, at man i disse Forhold ser Forhold af en saadan Natur, at man ikke ønsker den fremtidige Udvikling bygget derpaa. Med disse Ord skal jeg anbefale dette lille Lovforslag til Tingets velvillige Overvejelse.

Landbrugsministeren (A. Hage): Som det blev udtalt af den ærede Ordfører for Forslagsstillerne, er dette jo et bekendt Forslag, idet det i en Aarrække — saa vidt jeg erindrer allerede fra 1879 — har foreligget Tinget til Forhandling, om end ikke netop saaledes, som det her foreligger i Aar, saa dog i de væsentligste Punkter i Overensstemmelse med det Forslag, der har været fremsat i adskillige Aar. For saa vidt nu Forslaget tager Sigte paa at skaffe den Samfundsklasse, som Lovforslaget vedrører, gode Kaar, og for saa vidt Lovforslaget tager Sigte paa at stille Husmanden under saadanne Vilkaar, at han faar Lyst til at forbedre sin Jord og at udnytte Jordens Ydeevne, kan man ganske vist ikke se andet end med Sympati paa Lovforslaget. Et andet Spørgsmaal er, om nu de Veje, som ere foreslaaede i Lovforslaget, ere farbare. Jeg kan ikke nægte, at